

GUERZ

Grêt gant YAN AN TAOC, var sujet ann tan goall e Montroulez, ar 17 euz a viz c'huerveur 1878.

Var don : *Ar sez pec'het marvel.*

Me ho suppli Crouér ar bed,
Roît sklêrijenn d'am speret
Da zisclêria da dud va bro,
Ar suit demeus ar malheurio.

Speret santel me o suppli,
A c'houi iveau Guerc'hez Vari,
Da reï d'in-me oc'h assistanç,
Evit galloud en em avanc.

Ar c'hossa den zo biscoas bet,
En deveus james en clêvet
Euz a guement zo passeût
E ve bet eun tan quer brudet.

War dro eun anter leo euz Montroulez,
Euz bet savet eur fabrik a nevez,
Ar filatur lin e voa hanvet
Gant ann aotrou Cont e voa savet.

Er filatur e voa ambochet
Kercouls goasset evel merc'het,
Evit labourat lin ar vro,
Quement-man oll oc'h estono.

Mes, allas ! ar pez a voa goassan,
Gaz a implijet er filatur-man,
Siouas, eun dra zo danjeruz,
Pa deu da grevi 've scrijus.

D'ar zul vintin, seitek a viz c'huerveur,
Eo bet eruet ar malheur
D'euz ar gaz eur gorzen zo crevet,
Ann tan kerkent a zo crogued.

Ann hini n'euz da guenta remerquet,
Ar gazier Corvez eo hanvet,
Ha pa n'euz guelet ann tan goall,
Eo bet commancet da grial.

Ar c'hontremest 'n'euz bet avertisset,
Pehini voa c'hoas en e vele,
Allas ! aben ma eo bet savet,
Siouas ! ann tan 'voa gvell grogued.

Ar bomperrien 'zo bet avertisset,
Ar c'hlêron querquent 'zo bet sonet,
Eur bobl tud zo bet diredet
'Vit guelet pelec'h voa ann tan crogued.

Ann aotrou commisser euz ar guer-man,
Eun den euz ar re gourajussa,
Ann aotrou Renod e zeo hanvet,
Ra vo da bep amzer brudet.

Ractal evel ma n'euz clevet,
Eun agent gantan zo en em rentet
'Vit disquez o nerz, o c'hourach
E quichen eun tan 'voa quer bras.

Prestik goude en em gavas
Eur bopulation quer bras,
Ar bomperrien, ar zoudardet,
Gant ho cheffou en em rentet.

Ar Sous-Prefet en em gavas iveauz,
A Procureur ar Republik assamblez,
Ann archerien, ann dud a lez
A c'hejont d'ar filatur assamblez.

Mez elec'h diminui an tan,
Dre ma tolet dour warnezan,
Nemet cresqui ne reaz quen,
Crena a ran euz e gompreñ.

Allas ! ar pignon zo bet fraillet,
En eur goesa n'euz kalz a dud blesset,
Siouas ! tri all a zo lazet,
O trista malheur da glevet.

Cri vije ar galon ma na voelje,
Er filatur nep a vije,
O tont da glevet ar vam, ar breur, ar c'hoar,
Mantret ho c'halon gant glac'har.

Allas ! ar c'henta 'zo bet lazet,
Victor ann Ampognan zeo hanvet,
E creiz fleuren e yaouanquis
'N'euz renquet soufr eur guell suplic.

Cri vije ar galon ma na voelje
En ti ann dud-man nep a vije,
O tont da glevet ann tied tud-man,
Prest 'voa o c'halon da ranna.

Allas ! emezi, va bugale,
Me zo malhevruz breman rentet,
Siouas ! d'ann heur d'euz a vreman,
Me garre bea o vonet d'ann douar gantan.

Adaleg ann heur euz a vreman,
A beteg va heur diveza,
Pa deuio d'in sonj euz e varo,
Va daoulagad a renko skuill daëro.

Allas ! ann eil zo bet lazet,
Andre Nedellec eo hanvet,
A zaou vloaz a tregont oajet,
Oh ! crissa malheur da glevet.

Ann den-man a zo bet chomet
Daou devez d'indan ann attret,
Hep ma vouiet e voa eno,
Quen a deuas e vreg da zigass e gaëlo.

D'ar zul vintin e vreg 'voa glae'haret,
Pa velas ne deue quet e fried.
Da vuro ar c'hommisser e zeo bet et
Da lavaret n'er c'have quet.

D'an deiz var'erc'h d'euz ar beure
E bet et assamblez ann autorite,
A labourerien assamblez gante,
Da furchal, da glask ann den-ze.

Allas ! gant impaciantet,
Ann deveze zo bet echuet,
Hag all labourerien et en ho rout
Hep m'ho d'euz gallet e gaout.

D'ar meurz vintin int et adare
Evit commanci a nevez,
Gant eun hast demeuz ar vrassan,
Quen o dije cavet ann den-man.

Pa z'int bet o fouilla eur pennad,
Daou gask pomper o d'euz cavet,
Ha pa int bet et da leinan
Daou zoudard ho d'euz cavet ar c'horf-man.

Allas ! pa eo bet cavet
Ar c'horf paour-man a voa frigasset
Gant ar vein hag ann attret,
O crissa malheur da velet.

Eur serjant poliq a zo bet et.
Da avertissa ar c'hommisser,
Hag en raktal 'vel ma n'euz elevet,
Da glask eun omnibus zeo bet et.

Omnibus ar Jaouen a zo bet et,
Hag eun archet en avanç preparet
Evit laquat ar c'horf paour,
Pa vije galled e gaoud.

Neuze e zeo bet ramasset
Ebars en archet eo bet poset,
Evit en digass da enterri
D'ar vered euz a Zant Martin.

Ya, gant eun dristidigez vrás,
Ar seurt na m'euz quet guelet c'hoas,
Eo bet interret ann daou zen-man
Gant eur bopulation ar vrassan.

Eur bobl tud voa en o interramant,
Quen boure'hizien, quen païsant,
Ho c'halonou tout a zezie,
Hag ann dour gant o diou chod a rede.

Me o supli, ô va Jesus,
Da ober oute eur sell truezuz,
Preservet anê d'euz tan ar purgatoar,
Pa z'int bet devet e beo var ann douar.

C'hoas eur malheur d'euz ar brassan
Zo erruet er filatur-man,
Gant eun den a anter-kant vloaz oajet,
Victor Merrien e zeo hanvet.

A zo iveau bet guell vlesset,
D'an hospital eo bet casset,
Aben pevar devez goudeze
N'euz renquet soufr ar maro iveau.

O va Jesus, pebeus malheur iveau,
Ober eun intanvez gant pemp a vugale,
Eman zo malheur goall gri,
Pedomp Doue d'he c'honsoli.

E interramant 'zo bet grêt iveau,
En iliz euz a Zant-Vaze,
Gant eun dristidiguez quer bras,
Evel na m'eus quet guelet c'hoas.

Eur bobl tud 'voa eo e interramant,
Quen boure'hizien, quen païsant,
Soudardet hag ar bomperrien,
Douanerrien hag archerrien.

Ha pa zeo bet fin d'ann ofic,
Ar c'horf zo et er mez ann ilis
Evit en cass da interri
D'ar vered euz a Zant-Martin.

Me o supli, ô va Jesus,
D'ober ountan eur sell truezuz,
Roît dezan eur plaç da repos
Er gloar demeus o parados.

Me o supli Montroulezis,
Quercoulz a c'hoi iveau yaouanquis,
Da zont d'ober eur sell a drue
Var ann intanvezet hag ho bugale.

Ann aotrou Mear a Vontroulez,
Hag ann autorite assamblez
A zo deut da gommandi prest,
Ma vije grêt partout dre guer eur guest.

Ar manufactur butun ive,
'Zo deut da guemer truez oute,
Hag o d'ez labouret eun heur bemde
Evit soulajamant ann dud-ze.

Ar manufactur e hunan,
E d'ez savet eur somm ar brassan,
Var dro tri mil liour e d'ez savet
Epad deg devez evit ann dud-ze.

C'hoas e lavaran arog finissan,
En em zicouromp 'vel breudeur er bed-man,
Hag eur vech e vezimp maro,
Hor Salver Jesus hon recompanso.

Breman e teuan d'ho suplia
D'en em brosterni ganen aman
Da lavaret evite eun *De profundis*,
Hervez intantion an ilis.

Bep a Bater hag a Ave,
A Requiescat in pace.
In manus tuas Domine,
An aotrou Doue da receo ho ene.

Mar o pefe c'hoant da glevet
Piou n'ez ar vers-man composet
Gant eun den izel a speret,
Ebars er guer a Vontroulez.

O clevet comz a valheurio
Partout dre bevar c'horn ar vro,
A pa m'eus clevet comz oute
E z'oun deut d'he c'homposi a neve.

Mar o p'ez c'hoant da glévet e hano,
Eur baleour eo dre ar vrô,
Yan TAOC, a partout e lee'h ma z'in,
En eur finissa d'eu d'ho saludi. — Amen

GUERZ NEVEZ

Grêt var sujet eur vagad tud
beuzet e Plougastel-Daoulas,
da verc'her al ludu 1878.

Var don : *En hano Jesus, mab Mari.*

1

Me ho supli Speret Santel,
Roït d'in sclérien hep spel,
Da ziscléria d'ar gristenien
Malheuriou hag a zo certen.

2

Speret Santel me ho supli,
A c'houi iveau Guerc'hez Vari,
Da reï d'in-me oc'h asistanç
Evit gallout en em avancé.

3

Ar c'hossa den zo biscoas bet,
En deveuz james en clêvel
Comz euz a guer braz malheurio,
'Zo bet eruet en hor bro.

4

Clevet oc'h euz eur malheur bras
Eruet ne z'euz quet pell c'hoas,
Ebars er guer a Vontroulez,
Hag a ra calz a dristidiguez.

5

Mes, siouas ! an dra-ze 'zo bihan
Da gomparachi euz ar reman,
Pere 'zo en em gavet
Er baroz euz a Blougastel.

6

Allas ! va c'halon a fazi d'in,
Va goad ne all mui remui,
Pa deuan da zonjal en dud quez,
Ho d'euz renquet coll o buez.

7

Eur vag a baroz Plougastel,
En dreo euz a Zant-Adrien,
C'huec'h a tregont den 'zo bet et
Da foar al ludu da Recouvranc-Brest.

8

Euz ar mintin e zint bet et
D'ar foar, laouen braz assamblez,
Hep ma zonje hini anê
Vije hirroc'h ann deiz 'vit o bue.

9

Pa voa o foar ganthê echuet,
Da Porstrein hint en em rentet
Evit distrei gant ho bag d'ar gnêr,
Comprendit n'a pebeuz malheur.

10

D'euz Porstrein hint partiet,
Var dro pemb heur anter assuret,
Hag abenn eun heur goudeze
E collont, siouas ! o bue.

41

Ebars er môr hint eruet,
Ar vag, siouas ! 'zo bet anfoneet,
Hep m'ho d'euz gallet caout sicour,
'D'euz renquet mont da fonç ar mor.

42

Eur vag all a voa o passeal,
Siouas ! a bell euz ar reman,
Ha n'ho d'euz grêt nemet remorqui
Ann dud-man o vont da veuzi.

43

Cri vije ar galon ma na voelje
Er vag-all man n'ep a vije,
O tont da velet eur vagad tud
O perissa e creiz o brud.

44

Oh ! na pebeuz glac'har c'huero
Pa eo bet casset ar c'helo
D'ar baroz euz a Blougastel,
D'an dreo d'euz a Zant-Adrien.

45

Cri vije ar galon ma na voelje,
Er baroz-man nep a vije,
O velet ann tiagou tud-man
Var ar plaç ractal o sempla.

46

C'hoant a m'euz eta christenien,
Da zont da henvel breman souden
Hanoïou ann dud malheüruz,
D'euz soufret eur maro quen eüzuz.

47

Speret Santel me o supli ,
Roït o sicour hag ann nerz d'in ,
'Vit ma c'hellin rima pen-da-benn
Malheuriou, siouas ! zo certen.

18

Gloda ar Gall hag e bried,
François hag Isabel Pelle,
Madalen a Françoiz Verveur,
O d'euz succombet er malheur.

19

D'euz famill Kerdoneuf e z'eus pemp,
A Noël Perez n'euz tri buguel,
Hag Yvon Gab en euz tri all,
Yan Lauranç ha Jean-Glod ar Gall.

20

Pevar 'zo d'euz famill Kervella,
Barba Keromnez, Marian ar Moal,
Gloda ar Bot, Mari Andre,
O d'eus renquet coll o bue.

21

Fanch ar Broner, Jannie Lauranç,
Mari ar Moal, Anna Rolland,
Jean-Mari Lauranç, Mathulin Thomas,
Jean ar Moal, Madalen Mallegag.

22

Michel ar Bot a Pêr ar Gall,
Adrien Goenou a Fanch ar Chap,
O d'euz renquet perissa tout,
Eman zo malheur da c'hoarveout.

23

Guelet ann tad, ar vam beuzet.
Ar breudeur hag ar c'hoarezet,
D'euz grêt, siouas, calz a vinoret,
O crissa malheur da glevet.

24

Me o supli, ô va Jesus,
Da ober oute eur zel truezuz,
Roït eur plac d'êze da repos
Er gloar demeus o parados.

25

Ar pez a zo goassa goudeze,
Ar vinoret paour gant necessite,
A zo, siouas ! chomet eun nombr bras,
Hag a ra d'emp eur glac'har vrâs.

26

O pedi ran va breudeur quer,
Da zont da ober eur zel a druez,
Euz aon intanvezet hag ho bugale,
D'ho sicour en ho necessite.

27

Breman e teuan d'ho suplia
D'en em brosterni ganen aman,
Da laret 'vite eun *De profundis*,
Hervez intantion ann Iliz.

28

Beb a *Bater hag a Ave*,
A Requiescat in pace,
In manus tuas Domine,
Doue ravezo gant ho ine.

29

C'hoas e lavaran 'rog finissa,
En em zicouromp 'vel breudeur er bed-man,
Hag eur vech e vezimp maro,
Hor Zalver Jesus hon recompanso.

30

Me o supli Plougastelliz
Da vont aliez d'oc'h Iliz,
Da bedi evit ann dud-ze
Evit delivranç d'ho ene.

34

Ann hini n'euz ar vers-man grêt,
Zo bepret izel a speret,
Ebars er guer a Vontroulez
En deveus-hi bet composet.

32

O clevet comz a valheuriou
Partout dre bevar c'horn ar vro,
Ha pa m'euz clevet comz oute
Eo deut d'e c'homposi a nevez.

33

M'ar peuc'h c'hoant da c'houzout e hano,
Eur baleour eo dre ar vrô,
Yan TAOC e zê elec'h ma zin,
En eur finissa a deu d'ho saludi. — Amen.

FIN

